

konusunda gerekli hukuki ve teknik önlemlerin henüz alınmadığı. Oysa çok uzun vadeli devlet yatırımı niteliği taşıyan termik santraller yönünden çevreye olan olumsuz etkilerini sınır değerlere indirgenmesi olanağı halen mevcut olduğu halde, gerekli girişimlere başlanmadığı veya bu konuda başlangıç noktasından gerçekleştirme aşamasına doğru yol alınmadığı ... Bacagazi desülfürizasyon tesisleri yaptırılması konusunda idarece başlatılan girişimlerin realize edilememesinde işin ekonomik maliyetinin caydırıcı ve rasyonel neden olmamasının gerektiği. Çünkü idarece bilinen önlemlerin alınmasının yaratacağı yaşamsal faydanın sadece parasal ölçüsünü tartışmak sosyal devletin amacına ters düşeceği. Uzun vadeli ve ülke için yaşamsal nitelikli yatırımların esasen başlangıçta tüm hukuk normlarının ve teknik detaylarının gene aynı uzun vade ile paralel olarak düşünülmesi ve tesisin kuruluşu ile birlikte gerçekleştirilmesi gerektiği. Ülkemizde bu sürecin gecikmiş olmasının sonuçlarının çevreye verdiği zararlar bilimsel olarak ortaya konmuş olduğuna ve yapılan tesbitlerin ve bilirkişi raporu ile elde edilen teknik sonuçların varlığı da gözardı edilemeyeceğine göre, sözkonusu tesisin faaliyetini sürdürebilmesi için önlem alma konusunda zaman faktörünün öneminin ortaya çıktığı. Bu durumda, bilirkişiler kurulu raporunda da belirtildiği üzere Kemerköy Termik Santrali'nin insan ve çevre sağlığına önemli zararlar verecek hava ve çevre kirliliğine neden olduğu ve bu olumsuz etkilerin önlemi alınmaksızın ve mevzuatın zorunlu tuttuğu tesis izni, açılma ruhsatı, emisyon izni, atık su deşarj izni olmaksızın deneme adı altında faaliyette bulunduğu anlaşıldığından, davacıların başvurularının reddine ilişkin işlemde hukuka uyarlılık bulunmadığı ..." yolundaki gerekçeler ile, davacıların Kemerköy Termik Santrali'nin faaliyetinin durdurulması yolunda yaptıkları başvuruların reddine ilişkin davalı idare işlemlerinin iptaline ve diğer taleplerin reddine karar verilmiş ise de karar (davacıların taleplerinin kabul edilen kısmı bakımından) hukuka aykırı olup bozulması gerekmektedir. Zira;

A) USUL BAKIMINDAN : Bozulması istenilen idare Mahkemesi kararında, husumet ve idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem bulunmadığı yolundaki itirazlarımızın yerinde görülmediği belirtilmiş ise de; karar usul hükümlerine aykırıdır. Şöyle ki;

Gerçekten de, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuata göre Bakanlığımızın termik santrallere deneme veya çalışma izni verme yetkisi bulunmayıp, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na dayanılarak hazırlanan ve 26.10.1983 tarih ve 18203 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği çerçevesinde termik santrallere yerseçimi, ruhsat, tesis izni gibi her türlü izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığında bulunmaktadır. Dolayısıyla bu tür tesislerin faaliyetlerine müsaade edilmesi ve faaliyetleri mahsurlu görülen ve çalışma izni verilmeyenlerin faaliyetten men edilmesi hususlarında yetkili bulunan kurumlar Sağlık Bakanlığı ile Valiliklerdir.

Davaya konu termik santrallere deneme ya da çalışma izni verilmesine ilişkin hususlar yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı Çevre Bakanlığı'nın yetki ve görevleri içinde yer almamaktadır.

İdari davaların, dava konusu edilen idari işlem veya eylemi kesin olarak tesis eden veya etmeye yetkili bulunan merciler aleyhine açılması ve görülmesi gerektiği yolundaki idari yargılama hukuku prensibi muvacehesinde idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlemi bulunmayan ve bu yönde bir idari işlem tesis etmeye de yetkili bulunmayan Bakanlığımızın husumet mevkiinden çıkarılması ile, davanın işlemi tesis eden veya etmeye yetkili bulunan diğer davalıların husumetine hasren görülmesi gerekir iken, diğer davalılar yanında Bakanlığımızın husumetiyle davaya bakılması ve böylece karar verilmesi bozmayı gerektirmektedir.

B) ESAS BAKIMINDAN : Temyiz konusu karar esas bakımından da hukuka aykırıdır. Şöyle ki;

Davaya karşı sunulan savunmalarımızda da belirtildiği üzere, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuata göre Bakanlığımızın termik santrallere deneme ve çalışma izni verme yetkisi bulunmamaktadır.

Ancak, adı geçen işletme 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 268 ve 275 inci maddeleri uyarınca çıkartılan 508 sayılı Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği hükümlerine göre 1 inci sınıf Gayri Sıhhi Müesseseler kapsamında olduğundan, tesis izni ve işletme izni Sağlık Bakanlığı tarafından verilmekte olup, bu konuyla ilgili görüşümüz 21 Haziran 1991 tarih ve AYD/2230-09160 sayılı yazımızla Sağlık Bakanlığına bildirilmiştir.

2872 Sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesinde aynen; "Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir 'Çevresel Etki Değerlendirme Raporu' hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler gözönünde bulundurulularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir."

"Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu'nun, hangi tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar yönetmelikle belirlenir" ifadesi yer almaktadır.

Fakat, Gökova/Kemerköy Termik Santralının yapım çalışmalarına 1983 yılında başlanmış olduğundan: 7.2.1993 tarihinde yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği Gökova/Kemerköy Termik Santraline uygulanmamıştır.

Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliğinin Geçici 1 inci maddesinde aynen; "Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce, Çevre Mevzuatı ve diğer ilgili mevzuat uyarınca izin ve/veya onay alınmış faaliyetlere bu yönetmelik hükümleri uygulanmaz", 32 nci maddesinde de "Bu Yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer" denilmektedir.

Santralin yapımına Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği yürürlüğe girmeden önce başlandığından, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlama yükümlülüğü yoktur. Ancak, ek tesis yapımında Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlanmaktadır.

Yukarıda açıklanan sebeple, bu konuda da Bakanlığımızca yapılabilecek bir husus bulunmadığından Bakanlığımızın husumet mevkiinden çıkarılması yerinde olacak iken, bidayet Mahkemesince bu talebimizin reddine karar verilmiştir.

Dava konusu santralde, uçucu külleri tutmak maksadıyla %99.4 verimle çalışacak elektro filtreler monte edilmesine rağmen; bu verimle baca gazındaki toz emisyonu 558 mg/m³ sınır değerine kadar indirilebilmektedir. Şu anda santralde bir SO₂ giderme ünitesi mevcut değildir. Santralin bacasından çıkacak SO₂ miktarı ise 9960 mg/m³'tür.

Bu çerçevede santral bacasındaki toz emisyonunun, Hava Kalitesinin korunması Yönetmeliğinde verilen, 150 mg/m³ sınır değerini sağlayacak şekilde, elektrofiltre veriminin artırılması ve SO₂ emisyonunun 1000 mg/m³ sınır değerini sağlaması açısından da baca gazı SO₂ ünitelerinin kurulması gerekmekte olduğu savunmalarımızda etraflıca izah edilmiştir.

Santralin mevzuatlar çerçevesinde emisyon izni bulunmamaktadır. 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununun ilgili maddesine hazırlanan 18203 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği çerçevesinde tesise emisyon izni vermek yetkisi Sağlık Bakanlığınınındır. Bu konuyla ilgili görüşlerimizde 8 Ocak 1990 tarih ve 11/2(74) ile 21 Haziran 1991 tarih ve AYD/2230-09160 sayılı yazılarımızla Sağlık Bakanlığına bildirilmiştir.

Diğer yandan, 4.8.1988 tarih ve 19919 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğinin 37.maddesinde "Bu Yönetmeliğin esaslarına uymak şartı ile, alıcı su ortamlarına her türlü evsel ve/veya endüstriyel nitelikli atıksuların doğrudan deşarjı için bu Yönetmelik çerçevesinde idarenin istediği çıkış suyu kalitesinin ve diğer şartların sağlanması gereklidir. Alıcı su ortamına her türlü atık su deşarjı izni için, Mahalli Çevre Kurullarının alacağı karar ve görüşler doğrultusunda Büyükşehir Belediye Başkanlıkları, Büyükşehir Belediye hudutları dışında ise mahallin en büyük mülki amiri yetkilidir..." hükmü doğrultusunda